Број 268 У Новом Саду у уторак 3. децембра 1902. Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празнем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Како се зовемо?

После оноликог рада, онолике порезе у крви и новцу, оноликих жртава за отаџбину, ми Срби у Угарској и Хрватској и Славонији још немамо правог имена за нашу цркву.

Никад нису звали нашу православну цркву оним именом, које јој припада. Звали су је шизматичком, грчком не сједињеном, грчко источном, али никад православном.

Нећемо да погревамо историју у овом питању. Она је позната. Никад се нису обзирали на наше жеље у погледу нашег имена. Називали су нас свакојако у законима и јавноправним списима. А и онде, где су наши народни црквени сабори установљавали прави назив, побрисали су то и наметали су нам други. И сад те намете хоће да употребе против нас као неки природан хисторијски развитак. Но наш народ није за цркву своју никад употребљавао она имена, која су јој изденули.

То је побудило бана Хедерварија те је ове године априла месеца издао наредбу, а упутио ју је свима духовним областима наше цркве. У тој наредби вели, да се у IX. зак. чл. од 1868. год. и у закону од 14. маја 1887. год. назива наша црква грчко-источном, те се та црква мора тако називати, и све што стоји с њом у свези: „грчко источна“ без икаква друга додатка. (Т. ј. без додатка српска.)

Наш архијерејски синод упутио је у тој ствари поднесак сабору Хрватске, Славоније и Далмације у којој тражи, да се наша вероисповед зове: српска православна вероисповед, а наша црква српска православна црква.

Та је молба дошла пред сабор прошле суботе, 30. новембра. Референт је био у тој ствари др. Шумановић и сабор је усвојио већином гласова одборски предлог. Према томе сабор се слаже у начелу да се наша вероисповест зове у Хрватској и Славонији: српска православна вероисповест. И слаже се у начелу, да се наша црква назове српска православна црква. Само нека се ово друго учини у споразуму са свима факторима, дакле и у споразуму са угарским сабором. Јер се овде тиче назива цркве, која чини целину, а на земљишту је и Угарске и Хрватске Славоније.

А оно друго, да се наша вероисповест у Хрватској и Славонији званично назива „Српска православна“ вероисповест и то сабор усваја у начелу, а бану се поверава, да то доведе у ред са нашим синодом.

Овако решење не може никога да задовољи. Јасна молба синода била је пред сабором. Нема никога, ко не познаје у томе правцу оправдане жеље српског народа. Па што се није уредила та ствар једном законском новелом. Шта је сметало да се узакони назив за Хрватску и Славонију „српска православна вероисповест.“ Та већина се слаже — у начелу.

Остављено је бану, да он то изведе. Па да опет не буде законом уређено, него неким начином, бог зна каквим и бог зна — кад.

Ово је да буде питање и решено и нерешено и свршено и несвршено. Сва је ствар у томе, што је бан изјавио, да она његова наредба није била наредба, него је тек хтео да покрене питање, како би се решило.

Из даљине и то из доста велике даљине показали су нам нешто што светлуца. То да нас засене и забави и умири. И да помислимо имамо нешто, а ипак да немамо.

И још је дошао Харамбашић да каже, како „хајд напослетку нек буде с милим богом православна ал не треба да буде српска“. За што то „српска“? Одговор је и сувише лак. Ми имамо овде две православне самосталне цркве: српску и румунску. Свака има засебну управу, засебну автономију, свака је автокефална. Између те две православне цркве мора се тачно одредити разлика. Тек се неће казати: православна црква прва и православна црква — друга.

Но овако ће изгледати „српски клуб“, као да је нешто постигао и искамџио, и бан као да је устао у одбрану Срба и њиховог имена и њиховог права бар у нечем.

Но ми смо већ рекли како то изгледа. Сад је решено у начелу, да се та ствар не уреди законом. Зло! Па и онако решење ставља нам се тек у — изглед. Стара тактика грофа Хедерварског. Неки мађарски каваљери имају обичај, да прецепе банку по пола, па је лепе свирачима на чело. Та половина банке не вреди, док се она друга не заслужи.

И ово „начелно решење“ је тек половина банке, која још не вреди ништа. Она друга половина треба да се заслужи. И „српски клуб“ мораће још дуго у сабору и ван сабора да свира „банову ноту“, док — може бити — добије и ону другу половину. А та банка управо и није права и обавезна, него је некакав — бон.

И је ли сад разумљиво, зашто српски народ не може да се задовољи са оним, што се догодило у сабору од прошле суботе? Шта више његове слутње су све црње, јер види, да се бега од оног пута, који је једино прави.

Ниже доносимо ток расправе у сабору Хрватске и Славоније о називу наше православне цркве и вероисповести.

* * *

На дневном је реду било извешће богоштовног одбора о представци српско-православног црквеног синода, да се дозволи и узакони назив: „српско православна вероисповест“ место „грчко-источна“.

Тај предлог гласи:

„Сабор краљевина Хрватске, Славоније и Далмације уступајући представку архијерејског синода српске православне митрополије карловачке кр. зем. влади, закључује слиедеће:

Уважавајући разлагање архијерејског синода, да се, по науци његове цркве, његовом научању и бризи повјерена вјероисповјест имаде догматички правилно називати „православна“ и досљедно томе црква: „српска православна“, а видећи, да

ПОДЛИСТАК.

ЛИСТ ИЗ ЗАДАРСКОГ ПЕРИВОЈА.

— Homo novus —

II.

Сама семинарска установа ме није никад загрејавала, већ и за то, што сам навикао слушати, како је семинар нека поповска касарна, у којој није саветно слободно мислити и у којој видокруг младића и не допире даље од четири бела зида. И ако ми се овом приликом све допадало, ипак се нисам могао сасвим отрести споменутог предубеђења. И зато сам са великом запетошћу пошао упознати се и са том самом омладином семинарском. И док сам тако корачао, изалазиле су ми многе слике пред очи. Ено вам Србина богослова у Черновици, који је слободан факултетлија, али му се омладински глас до данас још није чуо у српској јавности. Баш је сад прешао преко штатс-брифунга, и задовољно седи у кафани, са неком мађарском граматиком у џепу. Једе лојом намазани хлеб, пије чај, превртеће по нотесу и хесапи, колико је који владика стар у митрополији? Затим се и нехотице блажено загледао свом суседу у очи, који га је и разумео: Mein Gott, wie wenig braucht mann Bischof zn sein.

Изишао ми је пред очи и доскорашњи београдски богослов. Са неким страхом говори о оним ученима из Кијева. Наравно кисело лице и зловољно гледа на Велину Школу: Ето, они ће за коју годину лепо у какав конзулат, а он мора касати на оној мрцини по парохији и по киши и по блату. Па, још га нападају, што не иде натраг и у Ст. Србију. Ваљда је луд!

А онај у ређевској самоћи? Благи Боже! Нагнуо се на сто па крупно мисли. Добио је тему за израду од свог професора војвођанина: »Колико би био бољи за патријарха учени господин Калаи, него на прилику онај у Цариграду.« Џепа мантију на себи и мучи се, како да пише? Да ли по срцу или по — —

Ој, Карловци место моје драго . . . Ено га баш излази из саборне цркве! Облигатно шета пред патријарашким двором после сваке службе, јутрења и вечерња. Не иде више »на рогаљ,« носи висок цилиндер, а од савијања и довијања је мало огуравио. Говори и жестоко климата рукама, да сав корсо види е је реч, како је сад и богословија факултет. Крадом испод шешира запиње оком за неку владичину рођаку, (добра партија!), сања о парохији прве класе и немилице осуђује једног свог колегу, неког лудака, идеалисту и ребела, од кога никад ништа неће бити, а народ му и тако неће казати хвала, а — — — — — на страну ви слике свакојаке! Притиснем браву и ступим у приземни ходник новог задарског семинара.

Још док сам хватао по степеницама горе на спрат, чујем складно ударање у тамбуре, затим неколико мушких гласова: »Весела је Србадија . . .« да су се све разлегале просторије заводске. Та ја сам код куће, помислим и пожурим забавној дворани ближе.

У једној пространој дворани се забавља дивна кита младића. Сваки одевен у црној чистој мантији са плавим појасом и поставом. Предусретљиво поскакаше и кад су дознали, да са Србином странцем имају посла, стадоше ме љубазно поздрављати и приказивати се. Да лепе слике, да српске прилике. Сваки отворен љубазан, предусретљив, а поносит и наочит како само један Бокељ може бити.

Сећам се оног лажног стида, којим се крију бечке семинаристе од странаца, знам оно дивље сакривање у фрушкогорским манастирима, кад се појави какав пристојан посетилац, па сам тим више уживао у овим отвореним и искреним младићима. Задивљен, запитан једнога:

— Зар вам је слободно свирати у семинару?

— Слободно је, господине, до миле воље, само морамо прво дужности посвршавати, одговори весело.

— А шта ви то читате, упитам другога, са неким књигама у руци?

— Ето, сравњујем превод Роланда са талијанским текстом, да видите, приличан је, одговори исти.

— А зар ви тако добро знате талијански, наставим ја изненађен.

— Сви ми знамо талијански као и српски, рече поносито.

— То је лепо, приметим, а како стојите са школским предметима?

— Па, као и по осталим већим заводима, настави исти, а црквено право се опсежније предаје код нас, него на икојем заводу.

— То знам, рекох, а знам и то, да су се овде развијали и многи признати наставни-

се у закону од 14. маја 1887. складно са зак. чл. 9. из год. 1868. угарског сабора иста вјероисповјест назива грчко-источна, а црква српска грчко-источна, увиђа овај сабор потребу, да се закони у погледу назива доведу у склад са догматички правилним називом, па, рачунајући са чињеницом, да српска православна црква у обсегу земаља свете круне угарске сачињава једну циелост, држи да би се то најсходније иницијативом синода и српског црквено народног конгреса, као органа те цркве, само у споразуму са свима надлежним законодавним факторима постићи могло.

Док се то не збуде, узимајући на знање изјаву кр. зем. владе, по којој дотични владин спис, поводом кога је ова представка дана, није наредба већ допис у још недокончаној ствари, очекује овај сабор, свраћајући пажњу на тегобе представке, да ће кр. земаљска влада споразумно са архијерејским синодом ово питање повољном крају привести".

Известитељ др Светислав Шумановић образлаже и препоручује то извешће, у име одбора, који да је начелно прихватио назив „српско-православна вероисповест." У том је у првом реду компетенган српски црквени синод, пак је услед тога потребно, да се промени постојећи закон, који употребљује други назив.

Повод, услед кога је до ове представке дошло, био је један спис земаљске владе, који је са стране земаљске владе дошао, па се сматрао наредбом. Кр. земаљска влада је међутим изјавила, да то није наредба, него да је зем. влада хтела тим списом дати прилику, да се то питање разбистри и расправи.

Бан Кун-Хедервари слаже се да се о том саслушају они, који су компетентни фактори. Кад се говори о називу, онда је свакако св. синод ту у најмјеродавнијем положају. Што се тиче другога дела, признајем, да је онај спис владе ишао само за тим, да се у том питању поведе расправа. Препоручује предлог.

Аугуст Харамбашић истиче, да известитељ није навео никакове доказе, да се „грчко-источна црква" у краљевини Хрватској има називати „српско православна". Оправдано је, да се зове „православна", но да се зове и „српска", то је само логика св. синода. Владика Милаш вели, да је оправдан назив „грчко-источна црква", као што је оправдан назив и римокатоличка црква. Јер је за слогу, прихваћа назив „православна црква", али не „српска". То да је nonsens. (Др. Франк: Агитација против Хрватске!) У осталом није га страх, да ће тај предлог бити икад оживотворен, јер се по овом самом предлогу тражи и прихват од стране угарског сабора, пошто се ради о јединственој цркви, а до тога не ће никад доћи.

Известитељ др. Шумановић: Римокатоличка црква је универзална, а православна допушта и партикуларизам. Посве је оправдано, да се узакони назив „српско православна" те да се у том правцу промени садањи назив. Називље једне цркве не спада толико на политичко поље, него је то више ствар догматичка. Препоручује предлог.

Бан Хедервари вели, да онај предлог хоће успети, јер ће бити примљен у Угарској. Ако госп. заступник мисли, да прихват овога предлога не ће успети, јер да ће му на путу бити запреке с друге стране, онда то не стоји, јер је и угарски сабор прихватио тај назив.

Потом је сабор прихватио предлог одбора.

Нови Сад, 2. децембра.

Спор у „Матици Српској". — Оно што је урадио управни одбор „Матице Српске" према надзорном одбору, врло је неповољно примљено. Та за бога, не треба тако!

У уставу „Матице Српске" нема нигди речи о рачунопрегледачком одбору. Тај је устав грађен још 1864. године. Сви новији устави имају ту одредбу.

Но како се ја сећам, а држим да се добро сећам, догодило се пре много година, да је код „Матице Српске" била нека неправилност коју је хтео управни одбор да забашури. Онда је на главној скупштини „Матице Српске" предложио неко (др. Светозар Милетић?), да скупштина изабере надзорни, рачунопрегледачки одбор. И од много година то се тако увек и чини.

У једном од прошлих бројева „Заставе", било је врло стварно изнесено: Шта је задаћа надзорног одбора? Код свију завода и друштава тај рачунопрегледачки одбор има права, да у свако доба прегледа књиге рачуне и благајну. И он управ не надзирава само чиновнике, него и управу. А кад узмете у обзир, како је код „Матице Српске" постао надзорни одбор, јасно је, да он и ту не може имати другу цел, но што је имају рачунопрегледачи код свију завода и друштава.

И шта се догодило? Данашњи рачунопрегледачки одбор отишао је у „Матицу Српску" и прегледао је сав ред, књиге, рачуне, па и библиотеку. И нашао је, да није све сасвим у реду. И изнео је своје замерке написмено.

То је било пре главне скупштине. И ако је управни одбор сматрао, да надзорни одбор није имао то право, требао је изнети ту ствар пред главну скупштину И онда би главна скупштина решила: да ли су њени рачунопрегледачи ишли даље, но што је скупштина хтела.

Али то управни одбор није учинио, није ни прочитао извештај надзорног одбора скупштини, него кад је онај извештај изишао на јавност, онда се управа наљутила и избацила, тако рећи за раме, надзорни одбор из „Матице Српске."

Управни одбор судио је сам у својој ствари, те је изјавио, да надзорни одбор нема права да прегледа књиге и рачуне и завири у благајну кад му је воља, него он има само право, да надпрегледа готове и састављене и већ прегледане годишње рачуне „Матице Српске" које му управни одбор поднесе.

Шта ће ту рачунопрегледачи, који немају права да завирују у рачуне и у благајну? Да ли да виде, није ли у главном рачуну у адицији погрешка? — То је управо смешно.

На сваки начин ће морати у овој ствари да реши скупштина. Јер овако још није ни једна управа бацила на улицу надзорни одбор, као што је учинила управа „Матице Српске". =

Политички преглед.

Финансијске прилике у Угарској. Министар финансија саопштио је издатке и примања у трећој четврти о. г. од 1. јула до последњег септембра). По тим извештајима примање је било 270,173 829 круна и 56 потура, а издатци су били 253,226.627 круна и 44 потуре. Ово још не би тако рђаво било. Но узмимо укупно све три четврти овогодишње са њиховим приходима и издатцима, па ћемо добити ову слику. Примање 744,702.973 круне и 92 потуре, а издатци 824,993.997 круна и 23 потуре. Даклем мањак је преко 80 милиона. Но ал зато је ту обећање, да ће се у четвртој четврти овај мањак изгладити, те да ће на крај године бити равнотеже у примању и издавању. Давно већ код нас показују прорачуни не само равнотежу већ и сувишак, а овамо на крај године ипак пукне чвор, и испостави се, да је и та година завршила дефицитом и да је зајмом покривен тај дефицит и наравно равнотежа је опет ту.

Угарски министар-председник Сел отпутовао је у Беч и бавиће се тамо два дана. Ово доводе у свезу са питањем ца-

---

ци, него да ли смете излазити напоље и залазити у друштва?

— Смемо, господине, али разуме се само у морална друштва, а у лоша не би ми ни сами ишли, рече, и махну руком, као да друкче не би ни могло бити.

— То вам верујем, него ме занима, како стојите са новинама, да ли их смете читати, наставим радознало?

— Како не би смели! Грађанска читаоница нам је отворена, и ми не само да пратимо све догађаје у Српству, него се и сами разликујемо по уверењу, примети један, који је дотле више ћутао.

— То ми се допада, рекох, па да ли би ми смели рећи које сте ви боје?

— А зашто да не, одврати мало увређено. Ја сам клерикал, јер верујем, да сваки клирик треба да је доследан и клерикал. Прво је вера па онда све остало.

— На то ће га један пресећи; Али ми не мислимо тако, (показује на неколицину,) ми смо националисте, није доста само веру љубити, него и народ. Та нашој вери и заветној мисли ћемо само онда учинити услугу, ако ослободимо и остале Србе, који се не крсте са три прста.

— Па који сте јачи? упитам весело, будући су ми се јако допали.

— Станите, господине, још нисмо готови, повикаше више њи, Свилокосић је посве другог мишљења. И стадоше се сви освртати на једног црнпурастог младића, крупних црних очију и висока чела.

— Да, ја се не слажем са мојим колегама и пријатељима, рече одлучно, ја и још нас неколико. И лице му је добило одлучан израз, као да говори: Кад већ питаш право да ти кажем. Затим настави: Слажем се, уколико и ја љубим веру прађедовску, та ево, богослов сам. Волем и Српство, као ико други, али волем и све остало, што доноси време, искуство и наука са собом. Ја бих хтео, да ми когод докаже, да се идеја демократизма противи учењу хришћанске цркве, која учи, да смо пред Богом сви једнаки. Волео, бих, да ме ико увери, да ће заветна мисао имати отуд штете, ако се ми не градимо ни слепима ни глувима, него ако за времена прихватимо сваку ону здраву мисао, коју су напредни народи већ и у живот привели. Српски народ је и тако демократски народ, па ако ми узчекамо, да нас сви народи обиђу, наш ће нас народ и сам оставити. А јао нама, ако нас..

Али га у томе одушевљењу већ ја прекидох речима: — Види се, да сте начитани, и допадами се што имате и идеја и идеала за које се тако лепо одушевљавате. Него ме занима, шта вам веле ваши професори, кад се не слажете у појединим назорима? Да-ли вас гоне због уверења?

— Никад ни једнога није заболела глава, тим пре, што наши претпостављени из искуства знају, да ћемо ми бити и примерни свештеници и честити грађани, — стадоше доказивати више њи, — а колико нас волу и из тога се види, што сви ми и из владања имамо први ред.

И пре, но што сам се могао прибрати, стадоше они мене гонити питањима: — Али причајте нам и ви што год о раду вашег сабора! Да ли се спремају какве реформе? Како се понаша комесар? Докле ће у вашем синоду седити и иноверац за време заседања? Да-ли се свете Буњевци и Шокци? Назарени да ли заразују још увек народ?

И ја сам морао врло опрезно одговарати, јер им наше прилике нису биле непознате. И кад смо се у препирању најжешће загрејали, настаде одједном мртва тишина, као да нас је муња пресекла. Сви се стадоше побожно крстити и тражити шешир, да пођу на вечерње, на које их је опоменуло елегијско зујање звона.

После растанка се нисам могао дуго утишати, него ударим новом ривом (обалом) и дуго сам размишљао: Како човек може да се вара! На карловачком сабору је пала неправедна реч, да је ово завод, због формалне стране, завод другога реда. Међутим баш Задар доказује, колико се може постићи одушевљењем, проницавношћу, радом и — хуманим поступањем.

Позајмите омладини Херкулову снагу и лепоту, улите јој Солонову мудрост и знање, — без смисла и одушевљења за јаван рад, без духа, полета и узвишених идеала, за које би се умела и смела и жртвовати, неће користити никад ни цркви ни народу.

Оксфорд привлачи свет са своје старине и богатства, задивљује своје слушаоце лепим предавањем знаменитих професора, али највише користи енглеском народу стварањем великих карактера.

ринске политике, и вели се, да је то питање данас врло акутно.

Угарски сабор. У седници угарског сабора од суботе усвојен је индемнитет и у трећем читању, а завршена је и расправа о привременом поравнању са Хрватском и Славонијом.

Руске изјаве о Маћедонији. Званични орган руске владе донео је изјаву, у којој се у главном износи ово: По гласовима, који стижу из Турске, види се, да тамо врло лако може доћи до заплета. Што дотле већ није дошло, то је с тога, што је учињено све, да се заплети предупреде, а за тим, што је тако рано зима наступила. Али, како су православни притиснути и незадовољни, па како своје раде и разни одбори, то може у пролеће доћи до опћега устанка.

Руска влада се мора интересовати за словенска и православна племена, па онда не може бити равнодушна према свему, што се догађа на тој страни. По себи се разуме да ни турска влада не може бити равнодушна према свему. С тога је руска влада пријатељски саветовала турској влади да у тим својим провинцијама уведе нужне реформе. Тим би се разним агитацијама избило главно средство из руку. Поред тога би то становништво било мирно, гледало би свога посла и не би се подавало пословима, који неће уродити плодом. Све је то препоручено српској и бугарској влади, па је изглед, да ће се и успети. Аустро угарски посланик у Цариграду добио је упутство да се на основу уговора од 1897. постојеће стање одржи, да потпомогне руске предлоге о уређењу реформама у корист хришћанскога становништва

Из Старе Србије и Маћедоније. Из Приштине јављају: Из Гилана стижу свецрње вести. Срби су у непрестаноме страху од Турака, који не престају претити Србима покољем. Стигла је наредба војсци да остави Гилане. Ово је довело Гиланце Србе у праву панику. Сви мисле да је то сигнал за какав већи неред.

Претња немачког државног канцелара У седници немачког сабора од суботе, по трећи пут је читан законски предлог о царинској тарифи. Том приликом говорио је и државни канцелар Немачке, Билов, и почео је да прети. Нагласио је, да иноземство треба добро да пази, јер се Немачка не налази у стању, које је приморава да се подвуче под каудински јарам. Увоз њен достиже милијарду и она је најбољи светски купац. При преговорима трговачким Немачка ће настојати да са свима пријатељским државама склопи уговоре колико буде могуће повољне и по њу и њих, али ће рачунати и на самосвест и самопоуздање које јој пружа економска снага немачког народа.

Рат са Венецуелом. Најновије вести јављају, да је председник Венецуеле Кастро одбио коначно неправедне захтеве Енглеске и Немачке. Пристао је и тражи примирителни суд но Немачка и Енглеска мргоде се на тај суд, а нарочито се противе, да уђу у њега удружене државе америчке. Међу тим се припреме за рат чине с обе стране. Један енглески и два немачка убојна брода су дошли пред Ла Ђајру и поставили су се у убојну линију Трговачким бродовима не дозвољава се да уђу у пристаниште. Влада венецуеланска уклонила је из тврђаве сву муницију.

И семинар може да користи, кад се тактично управља са њиме. А да је тако, доказује, што ће Бока и Далмација имати у млађем нараштају све одабране српске свештенике.

* * *

А сад, драги читаоци, да се растанемо Ја сам за путом у жељени Дубровник, а и ви махом онда читате подлистке, кад вам се не спава.

Нисам вам хтео описивати „giardino“ и његове зелене лавиринте са лепим изгледом на море и околину. Нисам вам хтео причати ни о старим уским улицама, нити се шетати с вама „calle larga“-ом, која је само зато »широка« што је за један корак шира од осталих. Нисам вас хтео упознати ни са јадранским лепотицама, да не отпустите и ви крила од очајања, као многи овдашњи јунак. Оставио сам и »св.« Шимона мирно спавати у храму »св. Шиме,« заокружен класичним сликама. Нисам вас хтео грозити ни тешким ланцима, који висе о високом стубу »la collona«, као страшило за осуђенике у млетачко доба, нити сам вас хтео увести у »св. Стожију«, да се нагледате стила и кипова, који су зацело живи скамењени. Затајио сам и старинску „San Donatto“, храм из деветог века, чији огромни стубови носе на својим плећима данашњи музеј, са споменицима од Цезара па до данас. Све сам оставио на страну, само да одржим своју реч и да вам изнесем један листак из задарског српског перивоја.

ДОПИСИ.

Мохач. *(Избор епархијских скупштинара).* Наши Барањци одавно су очекивали састанак епархијске скупштине. Кад је сабор наш то оживотворио и избор епархијских скупштинара у Мохачу за 26. новембра т. г. заказан био, дошли су наши Барањци по цичи зими, да у очи избора конферишу кога ће бирати. Морам овде одмах рећи, да само Вемен и Сигетвар изостали.

У конференцији саветовало се, ал до резултата није могло одмах доћи, јер се водила реч око двојице: да ли ће доћи у кандидацију? Лепо је од наших ратара кад сами желе и моле што више да буде интелигенције а међу овом да буде и учитеља световњака кандидовано. — За то су предлагали учитеља качфалског, мохачког, час липовског и сељошког, па не стоји кривица што се од ови неки не хтедоше примити.

Сутра дан утврдила се листа кандидата, за председника, перовођу и одбор као 10 епархијских скупштинара, међу овом мохачког учитеља.

После призивања св. Духа у школи, јер се црква изнутра реновира, световњаци остали су у школи, а свештеници у општинској другој соби, учитељи код учитеља обавише избор за епархијску скупштину. Међу световњацима највише се излагао Јагић да се тобож избор обави тајним гласањем.

Кад неко помену да се Јагић бира, а скоро сви се томе одупреше. Јагић узме шешир и изађе из школе са речима: То је руља! Народ се још већма на ову реч узбунио, а неко рече: Чекај, нећемо га никад бирати, сад знамо бар шта мисли о нама. На то је био изабран др. Н. Михајловић Све је ишло једногласно.

Овде морам рећи да су свештеници обавили избор тајним гласањем и од 17 присутних гласало је на Михалџића радикала 16 гласова а на остале све мање! Значи да припознају способност овога човека. Похвале је вредно споменути и Петра Весина шиклошког и Уроша Мађаревића липовског пароха да ће и они само са народом и радикалима радити у корист своје цркве, школе и општине.

Учитељски збор при бирању заступника почео се двојити, али млади шиклошки учитељ Сава Канурић у неколико речи спомене д х времена: бирајмо радикала и предложио Душана Радојчића учитеља сечујског. Неки су хтели Милоша Десанчића познатог браниковца, који у збору рече: он још не види и не познаје корист мајског сабора Жалосно је да су ову кандидатуру браниковца подупирали неки радикали да обаве избор тајним гласањем и сруше радикалног кандидата. На живо заузимање шиклошког и сељошког учитеља усвојише и изабраше једнодушно Душана Радојчића, и на његов предлог изречена је захвала мајском сабору на доброј вољи за школу и учитељство.

Тако се свршио избор епархијских скупштинара у мохачком срезу и народ је отишао радосно својој кући са лепом успоменом. **Б.**

Пакрац. (*Избор за епархијску скупштину*). Обавили смо у нашем протопрезвитерату избор за епархијску скупштину дана 9. овога месеца. Избор је био буран. Али је наша већина победила. Изабрани су: Јоца Марковић самостални радикал, Јефта Петровић самосталац, Богољуб Бакаловић самосталац, Милован Хркаловић радикал, Коста Јовановић радикал, Стево Сунајковић радикал, Миливој Бузаџић радикал, Ђорђе Јаснић самосталац.

Од кандидовани пали су: Предстојник Грубић, М. Теодорорић, Р. Бјелајац, Павковић, Кушевић, умировљени велики жупан, др. Богдановић.

Свештеници су изабрали: Саву Стојаковића радикала, Велимира Бузаџића либерала, Т. Марковића либерала.

Како сам са меродавне стране извештен и свештеници су радикали у великој већини у нашој скупштини, као и световњаци.

Комунални учитељи поднашају скупштини представку са овим предлозима: а) Нека се замоли високи сабор да их узме у обзир при састављању автономних уредаба, те да нареди награду за појање минималну од 300 круна; б) да им даде виридно изборно право код избора за епархијске скупштине и српски народни сабор. Како ће то примити епархијска скупштина, видећемо. (Овај други предлог ће епархијска скупштина без сумње одбити. Треба ићи за тим, да се укине заступство по кастама и колико до сад постоји, а не још да се проширује. Пр. ур. „Заставе“.) —а.

Вести из места и са стране.

Повереница радикалној странци. Пишу нам из Мохача: Дру Ђури Красојевићу, председнику радикалне странке послата је ова споменица: „Приликом избора епархијских скупштинара у Мохачу, будимској епархији, долепотписани побуђени се налазе у име осталих једномишљеника, нашем мајском сабору, који је отворено делао свету на видику и показао добру вољу да оживотвори многа добра у корист цркве, школе, општине, једном речи целом овостраном Српству — изрећи своју искрену захвалност и поверење саборској већини и то: радикалној странци и њеним одличним првацима, који су највише заслуга стекли, кад су нашем народу отворили очи и показали пут напретка у автономним отварима. Барањци кличу из чистог срца и душе: „Баш вам хвала!“ У Мохачу (Барања) 26. новембра (9. децембра) 1902 год. — Урош Рацковић, Симеон Ковјанић, Ђока Х. Јанковић, срп. нар. учитељ, Лазар Плавшић, срп. нар. учитељ, Лазар Крестић, учитељ, Душан Радојчић, срп. нар. учитељ, Радо Васиљевић, Рада Ђићић, Тима Димић, Богдан Бошњак, Урош Мађаревић парох, Аркадије Дворнић, Милош Петровић, Ђока Косић, Васо Мечанић, Цветко Поповић, Васо Балаж, Нестор Максимов, Андрија Јовић, Ст. Михалџић парох, Јован Б Милић парох, Сава Канурић срп. нар. учитељ, Светозар Ристић, Младен Јанковић, Мита Јанковић, Урош Доброкес, Младен Колар, Живко Бачванин, Стево Соколовић, Тошо Вакањац, Ненад Бошњак, Симо Вучковић, Саво Угљешић, Живан Трбић, Стокан Доброкес. Тимо Вуић.“

70-годишњица Змај Јове. Прошле недеље је наш дични чика Јова Змај прославио тихо у кругу својих поштоваоца 70 дан рођења свога. Нарочито су скоро сви Каменчани отишли му корпоративно. Овај дан није могао а није ни остао неописан. Сви скоро српски листови забележили су га, сетили су се нашег дивопесника поздравили су тај дан и пожелели чика Јови здравља и задовољства. Београдски листови указују на огроман књижевнички рад чика Јовин, они указују и на његов карактер, његово чисто срце, које се није јагмило за земаљским благом, већ само за оним што је право и поштено. Указују даље на његово жарко родољубље и веле: благо народу на такој синовљој љубави. Змај не само да је див песник, Змај је узор карактер и челик родољуб.

Као што напоменусмо Змај је тај дан прославио тихо и скромно. У име позоришта били су га да поздраве др. Л. Станојевић и Антоније Хаџић. Посетио га је и епископ бачки Митрофан, као и многи други његови поштоваоци. А са свих страна стигли су Змају силни поздравни брзојави и писма. Нарочито хоћемо да истакнемо једно писмо чувеног и уваженог брата Словака које смо код чика Јове прочитали и забележили.

Београд, новембра 1902.

Јосиф Ј. Подградски

Др. Змају Јовану Јовановићу

у Каменици.

Nedejme se! вели Чех. Недамо се још ни ми. Шта је 70 година за сина, који их је више проживео тамо где год у парку вечности, него у овој менажерији света, где су Светозар Милетић и Милослав Хоца сагореии од туге за народом.

Сећаш ли се оног часа, кад си једаред приступио к Богочовеку? Он те запита:

„Јоване! Волеш ли ти мене?“

„Волим те, Господе.“

„Онда паси јагањце моје.“
И други пут запита Исус:
„Јоване! Волеш ли ти мене?“
„Волим те, Господе!“
„Онда паси јагањце моје!“
И трећи пут запита Исус:
„Змају! Волеш ли ти мене?“
„Та знаш, Господе, да те ја волем.“
„Онда паси јагањце моје!“

Krásny ti program života! Ta bez programa len stoka trávu pasie. Ti Ty si ulovil moment zo života Krista. Keď videl, že to staré pokolenie baš ništa ne valja, shromaždil dietky okolo seba. „Nechajte dietky, nech idú ko mne, lebo takým je carstvo nebeské.“

Keď si videl, že ten kletá Darvin, z jakýsi politiky, nás Slavene, vsevil od psa — čo sa oše hryzú — a nie od kakvog čestitog majmuna, (baš je fušer):

Ty si sa s Kristom obrátil k deťom, a deťom si spieval...

Ach spievaj ešte dlho!
Vychovaj piesňou pokolenie
Mladé svorné složné!
„Itaslivá, hodina,
Ktoraz vás rodila,
Vel aj vaše hroby budú,
Sláva Slovanskeho ludú.“ *(Tatra).*

На крају нећемо да пропустимо а да нашем народу не кажемо, да се чика Јова опоравио од последње бблести своје, да је свеж и да се приметно све више опоравља.

Саборски одбор. Саборски одбор је сазват у редовну седницу за уторак 10. (23.) о. м.

Нова српска земљорадничка задруга. Основана је српска земљорадничка задруга у Малом Граду (удружење са неограниченом одговорношћу). Председник Симо Шукунда; замјеник председника Иван Вучковић. Остали чланови управе: Стево Петровић и Гајо Тривановић.

Јужно-угарски социјалистички конгрес. У Темишвару је одржан конгрес јужно угарских социјалиста. У конгресу је учествовало 32 опћине и 14 удружења, која су заступала 22 изасланика. Међу овима је било и румунских изасланика први пут. Председник Габријел (из Темишвара) јавио је, да је странка добила присталица међу Србима и Румунима. За тим је вођано о организацији странке и тражено је да се странка у свима опћинама организује. Решено је, да се тражи опће право гласања и да странка учествује у свима изборима почињући од сабора па ниже. Владин повереник је Србима и Румунима забранио говор на њиховим језицима. Решено је, да се немачки лист „Напредак“ поздрави на његовом јуначком држању.

Шта један Србин предлаже. Читамо у „Родољубу“: Јављају нам из Панчева, да је др. Ђорђе Лазаревић у варошкој представничкој скупштини предложио, да се умоли римокатолички бискуп у Темишвару, да оснује филијалу Notre Dame за васпитање девојчица, т. ј. да оснује римокатоличку девојачку вишу и нижу школу под вођством калуђерица. Он је озбиљно доказивао, да ће то корисно бити по Панчево, јер ће не само девојке из места имати где да се васпитавају, него ће долазити и девојке из Србије... Такав је предлог ето ставио Србин православне вере, који је при том лане био потпредседник вршачке епархијске скупштине... Међу тим вар. скупштина је закључила, да иште државну вишу девојачку школу.

Нов велики жупан. За великог жупана торонталске градомеђе именован је др. Људевит Делиманић досадашњи поджупан. Како је овим наименовањем остало празно место поджупана, то настаје питање: ко ће то место заузети. Међу осталима спомиње се Бела Пороскоји жупанијски велики фискал. На ово нека је примећено: Према становништву те жупаније требало би да је жупан Србин. Но кад то није, оно би поджупан морао бити Србин, као што је у старија времена и било.

Забрањени календари. Званичан лист босанскохерцеговачке земаљске владе „Сарајевски Лист“ доноси у 146. броју ово званично саопштење: „Земаљска влада за Босну и Херцеговину одузела је поштански дебит (т. ј. забранила је поштама да тај календар уручују онима, којима су послати!) календарима што у Загребу односно у Новом Саду излазе и то: „Народном српском календару“ (наклада Матићевог литографског завода у Загребу), „Раду“, (здање деоничарског друштва „Рада“ у Руми) и „Великом Орлу“ (штампарија српске књижаре браће М. Поповића у Новом Саду).“ Шта је узрок овој забрани, не каже се у овом саопштењу.

Из арадског протопопијата јављају нам, да је у „Застави“ погрешно уведено, јер од 12 изабраних епархијских скупштинара 10 су радикали.

Успех Србина занатлије. Аћим Чучак Србин приморац свршио је у Бечу школу за плетење корапа и котарица. Министар просвете га је одмах именовао за управитеља плетачке школе у Метковићу. Аћим Чучак је први Србин, који се посветио овоме послу, па нека му је сретно!

Капетан Бојчев жив. У јавности је била ова вест: Девојка Ана Симон је из Угарске отишла у Софију и постала драгана гардиског капетана Деака Бојчева. Драган је своју драгану уморио, па и ако је био кнежев љубимац био је предан суду и обешен је. Но још тада је зуцано да је то вешање била само комендија, а сада се то поново тврди, па се још тврди, да се Бојчев налази у Берлину и Будимпешти. С тога су отишла два бугарска детектива на једну, а два на другу страну да ствар испитају. Међу тим гласови о капетану Бојчеву своде се на ово: Пре неколико месеци је кривотворена меница па име бугарскога богаташа Клода Исерића у вредности од 200.000 франака, која је заложена код једне бугарске банке и новац је подигнут. Власти су расписале 10.000 фран. награде ономе ко варалицу пронађе, па то је помогло и ухваћен је неки Барабан. Овај је напослетку признао, да је с њиме у друштву то починио капетан Бојчев. Кад му је примећено да је овај мртав, одговорио је, да је он жив и да живи у Берлину у крунској улици број 20 а отуда ће доћи у Будимпешту. С тога су тамо и изаслати детективи, те се сада чека резултат овога измишљања.

Трговачки уговор између Србије и Аустроугарске. Пре него што дође до отказивања овога уговора па можда и до крупнијих ствари и заплета на томе пољу хоће да отпочне рат у штампи око тога питања. Ово би требало да буде навечерње свега онога што би дошло, па већ сад је отпочело новинарско чаркање. Аустроугарска штампа рачуна шта ће Србија све изгубити ако се овај уговор откаже, јер ће престати све оне повластице по уговору 1883. год. које Србија чини.

Српски листови одговарају, да отуда аустроугарска трговина има веће користи, јер се тим знатно користе произвођачи брашна. У осталом кад дође доба нових уговора, то неће имати да кажу своју они из Аустроугарске, него ће казати што треба сви они, који утичу на правац трговине у свету Из свега се види, да се сукоб показује и како ће се ссвршити то ћемо видети.

Зима. Из Фијуме јављају да се Дунав заледио између Галаца и Брајиле те се замрзло 36 лађа а међу њима и лађа „Решина“. — Из Петрограда јавља гувернер астраханski, да се у његовој околини 200 рибарских чамаца заледило, те им никако нема помоћи. У Одеси бесни така бура, да је прекинут сваки саобраћај, покидани су брзојави и искварени телефони, те је штета врло велика.

Утопила се лађа. Из Реке јављају, да се брод „Звир“, који припада мађарско-хрватском бродарском друштву, утопио пре четир дана на путу из Јаве у Аделаиду у близини Тон-Кило-а (западна Аустрија). Брод је био натоварен са шећером. Путници и особље брода спасло се. „Звир“ је сграђен пре две године. То је један од највећих бродова реченог друштва и коштао је један милијон круна. Осигуран је био свега са робом на 460 хиљада кр. Заповедник му је био Рандић, речки поморски капетан.

Позив на претплату. 1. децембра о. г. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем новембра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец децембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Брзојави „Застави.“

Стигли 2. децембра.

Беч. Сел је јуче примљен од владара у аудијенцију, која је трајала 1½ сах За тим је преговарао са министром спољних послова Голуховским и министром-председником Кербером о економским питањима, која су сад на дневном реду. У вече се вратио у Будимпешту.

Берлин. Сабор је примио предлог о царинској тарифи са 202 против 100 гласова. Већина је одобравала а мањина викала: пфуј! и срамота! Седница је трајала непрекидно пуних 18½ часова и закључена је ¾5 у јутру.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. М—ћу у Б. — Привремена уредба не одређује начин гласања. У разним нашим уређењима, ти су начини разни. Према томе биће избор законит ако се употреби ма који начин, само треба да је парламентарно, правилно изведен.

Г. В. С. у И. Кад је пре неку годину један часник управе средишног одбора радикалне странке био на путу и није послао на време претплату, обустављен је и њему лист као и сваком другоме. И знате ли шта је радио? Писао је врло ласкаво писмо администрацији што се држи строго закључка и упутства према свакоме. Је ли вам сад лакше?!

Трговина.

Званичне белешке будимпештанске берзе.
30. новембра (13. децембра.)

Поред слабе понуде и слабе проће цена је непромењена. Продато је на 15.000 метарских центи.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 82 цене од 50 килограма од 8 кр. — пот. до 8 кр. 35 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 78 до 81 цена од 50 килограма од 8 кр. 30 пот. до 8 кр. 60 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 79 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 95 пот. до 8 кр. 55 п.; бачка, квал. по хкл. од 76 до 78, цена од 50 кр. од 8 кр. — п. до 8 кр. 40 п. Све на три месеца.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 40 п. до 6 кр. 75 п.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 65 п. до 6 кр. — п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 6 кр. 75 п. до 6 кр. 85 п.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.

Репица, цена од 50 кгр. од 10 кр. — пот. до 10 кр. 50 пот.

Проја, од 5 кр. 50 п. до 5 кр. 80 п.

Маст, 50 кгр. 70 кр. — п. до 70 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 55 кр. — п. до 55 к. 50 п.; сушена 56 кр. — пот. до 56 кр. 50 п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 15 кр. — п. до 20 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 17 кр. 75 п. до 18 кр. — п. српски пекмез 17 кр. 75 п. до 18 кр. — п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 32 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 08 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	120 кр. 25 п.
Угарска крунска рента	97 кр. 90 п.
Аустријска златна рента	120 кр. 70 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 07 п
100 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 40 п

Терминска продаја (шлусови).

Жито за април 1903.	7·86 7·87
Раж за април 1903.	6·76—6·77
Зоб за април 1903.	6·35—6·36
Кукуруз за мај 1903.	5·83 - 5·84

Јавна захвала.

Приликом смрти нашег милог и непрежаљеног синчића

Александра,

који се после кратке болести, у првој години живота му, пресели у вечност дне 11. п. м. у Окланду — сматрам особитом дужношћу, да овим путем захвалим пријатељима из Сан Франциска и Окланда, који учествоваше спроводу и гроб цвећем украсише. Хвала мојим рођацима, Мирку Луци и Мићу Љубибратићу, куму М. Куртовићу, Ј. Божићу и куми Таци Шимрак, који настајаше да нам ублаже нашу тугу и жалост. Хвала госп. Крсту Милишићу и гђи његовој супрузи, који су нам увек били на руци за време болести покојникове.

Особита хвала двама лекарима г. г. H. B. Mehrmann-у i George G. Reinle-у, који уложише све могуће своје силе да нам наше мило јединче отму немилој смрти. Вечна хвала мом земљаку и пријатељу Јефти Иванковићу, који се потрудио чак из Ханфорда да учествује спроводу, као такођер нашој свасти, односно сестри, Даринки Анђелијића, која је из Амадора дошла да присуствује спроводу. Хвала оцу Севастијану, који је допратио скровод до српског гробовишта у Колну, San Mateo.

Хвала свима пријатељима и знанцима, који су нам лично или брзојавно изјавили своја саучешћа. Боже дај да им свима у добру одвратимо.

У Окланду, 1. новембрм 1902.

ожалошћени родитељи
Јово и Станислава Љубибратић.

831

ПАПУЧАРСКА РАДЊА
Т. Ј. Стојановића
У МИТРОВИЦИ
потребује четири добра спомоћника, који одма могу у радњу ступити.
827 2—3

МОЈ САПУТНИК.

ПРИПОВЕТКА

МАКСИМА ГОРКОГА.

(Наставак.)

II.

Кад смо дошли у Керзон, већ сам био упознао свог сапутника, да је безазлен, дивљи дечко, врло необразован, весео — кад је био сит, жалостан — кад је био гладан, управо као јака доброћудна животиња. Путем ми је причао о Кавказу, о животу грусијских поседника, о њиховим весељима и односу према сељацима. Приче су му биле занимљиве, али су и самог приповедача приказале у врло неповољном сјају. Тако ми је причао н. пр. ову причу: Једном богатом кнезу дошли су суседи на весеље, пили су вина, јели су чурека,*) шашлика,*) лаваша*) и пилава*) и тада је кнез одвео своје госте у коњушарницу.

Коње су слуге оседлале. Кнез је узео најбољег и изјахао на њему у поље. Беше то ватрен коњ. Гости су хвалили његов састав и његову брзину. И када је кнез по други пут муњевито изјахао на њему, појави се од једном на пољу један сељак на своме бељцу, престигао је коња кнежевог и... гордо се насмејао. Кнез се постидео пред својим пријатељима. Срдито је навукао обрве и покретом призвао сељака к себи. И када је овај дојахао к њему, кнез је једним ударом своје машке**) одрубио главу сељакову, а револверским метком у уво убио је бељца. За тим је известио полицију о догађају. Осуђен је на робију.

Шакро ми је то причао на начин, којим је изразио своје саучешће према том кнезу.

Покушао сам да му докажем, да ту не треба да жали кнеза, но он ми одговори поучно: „Кнежева има мало, сељака много! И ради једног сељака не сме се осудити један кнез. Шта је управо један сељак? „Ево!“ и показа на једну грудву земље. — „Али један кнез — то је као звезда!“

Ми смо се препирали и он се једио. А када се једио, када је шкргутао зубима као вук, а лице му је имало пакостан израз.

„Ћути, Максиме! Ти не познајеш живот у Кавказу!“ викао би мени.

Моји докази не могаху ништа против његове упорности, што је за мене било јасно као сунце, то је њему изгледало смешно. Моје разлагање се није дотицало његова мозга, и када сам сав свој труд уложио, да му докажем правичност и ваљаност мојих назора и да га тиме доведем у неприлику, он није дуго размишљао, већ би просто рекао: „Иди у Кавказ, живи тамо; ти ћеш видети да сам истину говорио. Сви тако раде, дакле — мора тако бити. Како да ја теби верујем, где ти сам тврдиш: није тако, хиљаде других пак кажу: тако је!“

Ћутао сам; јер сам увидео, да се не може обратити речима већ делима. Био је човек, који је себи уобразио, да је живот, такав какав нас окружује, законит и праведан. Ћутао сам а он је ликовао, тврдо убеђен о важности његовог знања о свету, у коме се, по његову мишљењу, све догађа потпуно по истини, правди и закону.

И моје ћутање дало му је повода, да жице све на више затеже, када прича о Кавказу, о тамошњем животу препуном дивље лепоте, ватре и једноставности. Његове приче јако су ме занимале али су ме у исто време и жестиле због суровости, великог поштовања према сили о богатству и због своје потпуне оскудице у свима оним моралним појмовима, без којих човек управо не може бити, а приповедач је јасно показао, да их нема. Случајно га запитах једног дана: да ли познаје Христову науку?

„Наравно!“ — одговори слежући раменима.

Али кад сам га исцрпљивије питао, испоставило се, да је само оволико знао:

Био је једном један Христос, устао је против чивуцких закона и за то су га Чивути на крст разапели. Но он је био Бог и за то није умро већ се на небо узнео и дао је тада човечанству нов животни закон.

„Какав —?“ — питао сам га.

Погледао ме је са подсмешљивим чуђењем и рекао: „Је си ли ти хришћанин? Но! И ја сам хришћанин! На земљи су скоро сви хришћани. Па што питаш онда? Ти видиш како сви живе... То је дакле закон Христов.“

То ме је ражљутило и почео сам да му причам о животу Христову. Испрва је пажљиво слушао, тада је све равнодушнији бивао и на послетку је почео да зева.

Када сам видео, да ме срце његово не слуша, обратио сам се његовом разуму, говорио сам овоме о користи међусобне помоћи. о користи науке, о користи правичности, о користи, само о користима...

„Ко је јак, тај је сам себи закон! Тај немора да учи, и сам ће слепо наћи пут“, рече равнодушно кнез Шакро.

Разумевао је, да сам себи веран остане. То је пробудило у мени поштовање према њему; али он беше дивљи, свиреп и ја сам осећао, како се кад и кад распламтила у мени варница мржње према кнезу Шакру.

Али нисам хтео да изгубим наду, да ће се наћи једна додирна тачка и једно земљиште, на коме ћемо се приближити једно другом и разумети једно друго.

Покушао сам простије да говорим и тако да се приближим његовом схвтању. Видео је моје покушаје, и како их је по свој прилици тумачио као признање своје надмоћности, све је презривије говорио, као кад се какав силник само из сажаљења разговара са нижим од себе.

Болело ме је, кад сам видео, где се сви моји докази мрве у прашину, разбијајући се о камени зид његовог погледа на свет.

Прошли смо Керскоп и приближили смо се кримским брдима. Већ од два дана гледасмо где се помаљају на обзорју. Били су плави боје неба и приликовали су лаком облачном ланцу. Уживао сам гледајући их у даљини и сневао сам о јужној обали кримској.

Кнез је кроз зубе певуцао своје грусијске песме и био је зле воље. Нестало нам је било новца и нигде се није указала прилика за зараду. Гледали смо да што пре стигнемо у Феодозију, где се тада отпочело пристаниште да зида.

Кнез ми рече, да ће и он радити, и кад довољно новаца зарадимо, отићемо морем у Батум. У Батуму он има многе познанике и одмах ће ми наћи место... дворника или ноћног стражара. Тапкао ме је по рамени, и као штићеник мој, а при том ваљајући језиком рече ми: „Леп ћу ти живот створити! Се, се, Вина ћеш пити — колико хоћеш, овчијег меса јешћеш — колико усхтеш! Оженићеш се Грусијкињом дебелом Грусијкином, се, се, се! Пеће ти лаваш, рађаће ти децу, многу децу, се, се!

То ме је се, се, испрва чудило, касније ме је једило, а напослетку до очајања доводило. У Русији се том узречицом вабе свињи, у Кавказу се њоме изражује одушевљење, сажаљење, уживање и бол.

Шакро је међу тим своје помодно одело већ био јако износио, а ципеле му се беху већ на више места распале. Штап и шешир продали смо му у Керзону. Место шешира прибавили смо му стару службену шапку једног жељезничког чиновника. И када ју је први пут метнуо на главу — био је метнуо сасвим најеро, — запитао ме је: „Доликује ли ми? Стоји ли лепо?“

(Наставиће се).

*) Грусијске омиљене ђаконије.

**) Кратак широк мач грусијски.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

Светозара Панајотовића

у Бач-Мартоношу

потребује млађег спомоћника, који је вешт у шпецерајској, гвожђарској и галантеријској струци. Осим српског језика мора да говори подпуно мађарски. 820 3—3

Српска издавачка књижарница и штампарија

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

КОД СВ. САВЕ У НОВОМ САДУ КОД СВ. САВЕ.

Одликована од Његовог Крал. Височанства Господара Црне Горе **КЊАЗА НИКОЛЕ I. са златном медаљом за заслуге и ревносно издавање и ширење српске књиге по Српству,** приликом 25-годишњице књиго-издавања.

1875. 1902.

НОВО! НОВО!

Изашао је из штампе

РЕЧНИК

СРПСКОГ И НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА

(речник за џеп) приредио

Андрија М. Матић,

гимн. професор.

Немачко-српски део.

Давнашња је потреба изискивала овај речник, те смо се на млога тражења решили да га издамо — за сад **немачко српски део** — а за месец дана изаћи ће и **српско-немачки део.** — Овај речник је новина у књижевности нашој, јер га у том формату неимадосмо. Нарочито је добра страна овог речника та, што је приређивач госп. професор Матић, врловешто и практички га уредио и додао списак немачких неправилних глагола, а то је новина, на која приређивачи у другим речницима до сада нису обраћали пажње — а баш тај додатак подиже вредност овога речника.

Ова књига изнаша **25 штампаних табака (380 страна)** а штампана је на лепој хартији са укусном израдом, — **уз то је књига укоричена у тврде црвене платнене корице са уштампаним насловом.**

Цена је само

1 фор. 25 новч. (2 круне 50 пот.)

Препродавцима дајемо књижарски рабат.

Ко нам год за речник новац унапред пошаље доставићемо га о нашем трошку (напомињемо, нека се дода још 25 потура за рекомандацију — па се неће моћи на пошт. изгубити.)

Нови Сад, пред св. Пантелију 1902.

С поштовањем

478 9— **Браћа М. Поповићи.**

ПОСТОЈИ ОД 1865. ГОД.

ЈОВАН ШОМАН

КАМЕНОРЕЗАЦ

У НОВОМ САДУ

на крају дунавске улице br. 8. преко од шеталишта.

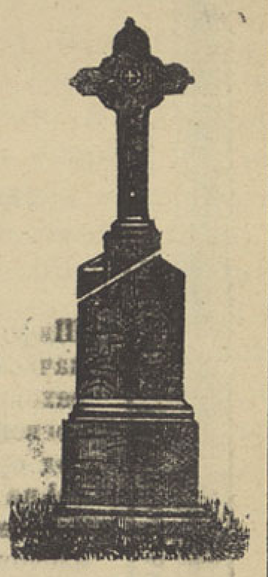

ЈЕДИНО ЗАСТУПСТВО

Беочинских фабрика цемента „U N I O N“

у Беочину.

Препоручујем своје велико стовариште **Роман** и **Портланд-Цемента** (каје) као и **цемент** и **мозајк-илоча** по најјефтинијим ценама.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

НАДГРОБНИХ СПОМЕНИКА.

Израђујем споменике од црвеног и сивог мрамора, сијенита, порфира, гранита, ламбрадора, као и од пешчаног камена у својој сопственој кући, те по томе их могу врло јефтино продавати.

Натписе у свима језицима

најтачније и најсолидније израђујем.

За праву позлату дајем гаранцију.

Сву каменорезачку радњу за цркве и друга зидања најтачније извршујем и по жељи достављам на њихово место опредељења. 202 52—100

ЈАЈАСТОГ ОБЛИКА

ТОТИШКИ БРИКЕ-УГАЉ

који је најбоље згодан за ложење соба и кување у кујни, оферирају по најјефтинијој цени

WOLF & TROSTLER

НОВИ САД,

Дунавска улица бр. 7. или на њиховој дрвари, арменска улица.

824 2—5 **Телефон бр. 46.**

Браћа Рабштери

НОВИ САД 95 80

пециво шљивовице и комовице

ФАБРИКА ШЕСТОСТРУКЕ СИРЋЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ.

Част ми је објавити, да сам до сад постојећу филијалну радњу **Д. Киша и др. наследника у Новом Саду** прекупио и да ћу еспап са врло спуштеном ценом продавати.

С поштовањем

Игњат Фриш

у Лакићевој кући.

804 2—3

КУПУЈТЕ САМО СРПСКИ „ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ“. 241 77—100

300 хекта ШЉИВОВИЦЕ

овогодишњег властитог производа има на продају.

Душан Тодорић
Стара Пазова.

752 9—12

Најлепши божићни поклон

је

Група лозова

МЕРКУР БАНКЕ

250·000 КРУНА МОГУ СЕ ДОБИТИ!

1 држ. добротворни лоз	Цена	4 К — п.
1 „Jószív“-лоз	„	10 К 50 п.
1 четвртина лоза класне лутр.	„	3 К — п.
		22 К 50 п.

Укупно сва три за 20 круна.

819 3—4 Поруке са пошт. упутницом.

MERCURBANK Budapest (Mercurpalais) IV. Váczi-utcza 37,

МАЈСКИ САБОР (1902.)

НАПИСАО

ЈАША ТОМИЋ.

Књига је преко 10 штампаних табака (164 стране). Цена јој је 40 потура. Препродавци имају 33%.

Поручбине се шаљу на адресу

Коста Лера
Нови Сад.

Број 1955/902.

Стечај.

Код управне општине Бингула, има се попунити (4) четир полицајска места. Годишња плаћа је за момка 400 круна. Изибрани одговарају за штету почињену у селу и пољу, где се штеточинац не би могао пронаћи. Који желе попунити ова места, имају се пријавити доле подписатом поглаварству до 26. децембра 1902. и да допринесу сведоџбу о свом досадањем владању.

Поглаварсто општине
у Бингули, 10. децембра 1902.

Управитељ:
Вучетић.

823 3—3

Само укусно и зајамчено потпуно суво покућство.

Творница покућства и радионица за декорирање

БОЖИЋ И МЕЦИНГ

горњем граду, Капуцинска улица бр. 4. **У ОСЕКУ** и Куен-Хедерваријев трг број 6.

Подружнице у Винковцима и у Вировитици.

препоручују **уз још јефтиније цене него до сад**

свој велики избор најефтинијег до најфинијег покућства сваке врсте.

Само укусно и зајемчено потпуно суво покућство.

Уз још јефтиније цене него до сад.

Извадак из главног ценика:

1 Шифонер, орман по старонемачком слогу, са 2 врата, ораховина . . . . . од К 48 па горе
1 кревет, по старонемачком слогу од ораховине . . . . од К 40 па горе
1 ноћни орманчић, по старонемачком слогу, са мраморном плочом . . . . . од К 20 па горе
1 потпуно уређена спаваћа соба по старонемачком слогу састостојећа се из 2 шифонера, 2 кревета, 2 ноћна орманчића, 1 умиваоник са казалом, све од ораховине, са тамно-мраморном плочом . . . . . од К 208 па горе
1 потпуно уређена спаваћа соба у ренаисанце слогу, са богатим резбариама . . . . . од К 310 па горе
1 потпуно уређена спаваћа соба, у француском барок-или у „Сецесион“-слогу . . . . . К 550 па горе
1 појница (Credenz) од ораховине, са мраморном плочом . . . К 80 па горе
1 појница (Credenz) у старонемачком слогу 150 цм. велика веома богато урезана са настављеним орманчићем и тамномраморном плочом . . . . од К 110 па горе
1 благоваоница у Ренаисанце-слогу, од ораховине, урезбана, у првој каквоћи, састојећа се из 1 вел. појнице (Credenz) са мраморном плочом, 1 ормана са великим казалом и мраморном плочом, 1 стола на пера, 6 кожнат. столица, 1 урес. лежјака (диван), превучен са најфинијом Дагхестану и урешен баршуном К 400 па горе
1 благоваоница, потпуно уређена као и горња, у енглеском или француз. барок-слогу . . од К 700 па горе
1 благоваоница у најфинијем барок-слогу са орманчићем на ступовима, од ам. ораховине од К 1000 па горе
1 лежјак (диван), по старонемачком слогу покривен са најфинијим сагом . . . . . од К 100 па горе
1 уресни лежај (диван) превучен најфинијем Дагхестану, превучен паршувом . . . . од К 150 па горе
1 гарнитура намјештаја за дворане, у модерној фазони, из 1 лежјака (канапе), 4 наслоњача (фаутеуилс) и 2 столца од К 180 па горе

Политирано покућство јефтиније него другдје. Велико складиште слика, огледала, сагова, завеса и дечјих колица.

Патентирана новост.

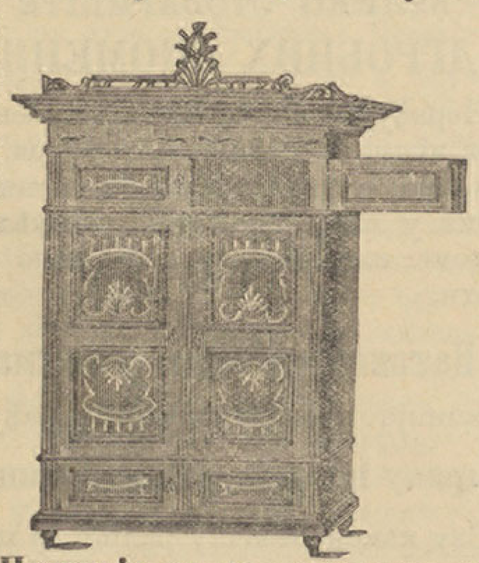

Свака спаваћа соба **може се искључиво само код нас набавити** са патентираним орманима и то место ладице доле на орману **горе двоја врата**. Иста новост је врло пробитачна, премда је горњи део ормана 35 центиметара висок, те се могу веће ствари унутра држати као н. пр. мушки и женски шешири и т. д.

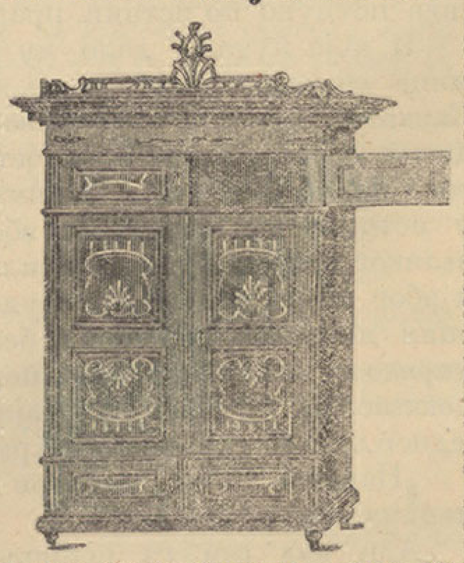

Творница покућства, тапетарска радионица, те радионица за декорације, произваћа најфиније покућство у свим слоговима и по предложеним цртежима, у Шамчевој улици бр. 16.

Примају се за тапетирање цели станови, те се радње јефтино обављају. — Ценовници и прорачуни могу се бесплатно добити са плаћеном поштарином. — У случају већих потреба шаљемо нашега путника са потпуном збиром узорака и огледака, у јасно приказујућим сликама.

828 1—12

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадварević. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.